

Nyhetsbrev från Yrkesföreningar mot Tobak

Den 22 oktober 2012 skulle EUs reviderade tobaksdirektiv ha presenterats. Vi var många som hade stora förhoppningar på det eftersom dåvarande kommissionären John Dalli hade låtit förstå att han kraftigt ville begränsa tobaksbruket. Men i veckan innan lämnade Dalli under tvång sin post på grund av mutanklagelser som vi ännu inte fått styrkta. Nu har Dalli efterträtts av Tonio Borg. Trots att det sägs att direktivförslaget står kvar i kommissionens arbetsprogram för hösten har det i skrivande stund inte dykt upp. (Det ryktas att det kommer 19 december.)

VAD GÖR VI då om inget direktiv ser dagens ljus? Det lönar sig absolut inte att sitta och vänta på EU. Sverige måste agera kraftfullt på egen hand. Vi har idag omkring en miljon rökare i Sverige. Årligen börjar 16 000 ungdomar att röka.

Mellan fem och trettio procent av alla barn, beroende på bostadsort, uppskattas fortfarande exponeras för rökning i hemmen.

TOTALT DÖR ÅRLIGEN 6 500 människor i Sverige på grund av tobaks-exponering. Ökningen av lungcancer bland kvinnor är oroande. Att hälften av de ungdomar som börjar röka kommer att gå en för tidig död till mötes likaså.

ATT RÖKARE HAR högre risk för hjärt-kärlsjukdom och cancer är välkänt. Däremot är det mindre känt att rökning också ökar risken för reumatisk sjukdom och att de nya, effektiva läkemedel som utvecklats mot reumatisk sjukdom har betydligt sämre effekt hos rökare. Allt detta kostar enligt Statens folkhälsoinstitut 30 miljarder kronor per år.

VAD BEHÖVER DÅ göras? Regering och riksdag måste se till att lagstiftningen skärps. Mycket skulle vara vunnet om Sverige följde den väg som Finland, Nya Zeeland och Australien beträtt.

Yrkesföreningarna behövs för att nå ett tobaksfritt Sverige

I FINLANDS TOBAKSLAG från oktober 2010 finns ett uttalat mål att landet ska vara tobaksfritt 2040. Nya Zeeland har samma mål men slutdatum är tidigare än Finlands – 2025. Sverige har inte något slutdatum men enligt undersökningsföretaget Novus tycker drygt 40 procent av svenskarna att Sverige bör sätta en bortre tidsgräns där försäljningen av tobak ska upphöra.

ETT ANNAT LAND som ligger i täten för minskat tobaksbruk är Australien.

Där har högsta domstolen beslutat godkänna en ny lag som gör cigarettpaketerna mer avskräckande och anonyma. De nya cigarettpaketerna kommer att vara olivgröna, utan tillverkarens egen logga och med avskräckande bilder av tobakens skadeverknings.

UNDER 1980- och 90-talen fanns i riksdagen ett tvärpolitiskt nätverk som arbetade med olika åtgärder för att minska tobaksbruket. Riksdagens beslut om tobakslagen 1993 med senare skärpningar under 90-talet var de största framgångarna. Att man lyckades med detta var mycket tack vare det opinionstryck för en lag och ett minskat tobaksbruk som yrkesföreningar mot tobak bidrog med.

RIKSDAGENS TOBAKSPOLITISKA nätverk är nu återskapat. Av årets motioner framgår att det finns riksdagsledamöter som menar allvar med att nå målet ett tobaksfritt Sverige. **MEN!!!** utan insatser från Yrkesföreningar mot Tobak kommer de ha svårt att lyckas med sina strävanden. Föreningarna kan med sin kunskap och sina erfarenheter bidra till att det skapas det opinionstryck ute i Sverige som krävs för att få igenom de politiska beslut som måste till för att vi ska nå målet Ett tobaksfritt Sverige.

Barbro Westerholm
Professor emerita
Riksdagsledamot (FP)

Tobaksfakta

Varannan rökare som startar i tonåren och inte slutar kommer att dö i förtid av rökningen. Det handlar om över en halv miljon människor i Sverige som idag är under 55 år.

Källa: Psykologer mot Tobak

Tobaksfakta

Åtta av tio som drabbas av hjärtinfarkt när de är yngre än 50 år är rökare.

Under ett år leder rökningen till över 10 000 nya cancerfall i Sverige.

Källa: Psykologer mot Tobak

Konferensen för tobaksavvännare "Tobaksavvänjning är rykande aktuellt" genomfördes den 13-14 november i Stockholm. Tvåhundra deltagare tog del av ett program som innehöll nationell information från Statens folkhälsoinstitut, Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting samt ny forskning om tobaksberoende och metoder inom avvänjning. Även det praktiska arbetet bl.a. med speciella målgrupper och på olika arenor fyllde en stor del av programmet. Det gavs även tillfälle till erfarenhetsutbyte och mingel. Utvärderingen visade på att konferensen gav stor inspiration och ny kunskap. På grund av det stora intresset kommer en ny konferens om tobaksavvänjning att genomföras 25-26 september 2013.

Tobaksfria veckan, vecka 47, var fylld av aktiviteter landet runt. Som vanligt passade många vårdcentraler, sjukhus och andra enheter inom hälso- och sjukvården på att marknadsföra sitt sluta-stöd. Det skedde genom lokala kampanjer och med hjälp av information i lokala medier. Yrkesföreningar mot Tobak hade valt Tobacco Endgame (läs mer här intill) som sitt tema för veckan och erbjöd en affisch för nedladdning och inbjöd till ett namnupprop. Statens folkhälsoinstitut och Skolverket arrangerade ett seminarium om tobaksfri skoltid.

Botkyrka kommun i södra Storstockholm har beslutat skapa fler rökfria zoner i kommunen för att minska passiv rökning och skydda barn och ungdomar.

Nu börjar Tobacco Endgame

Nästa år blir ännu ett viktigt år i Yrkesföreningar mot Tobaks drygt 20-åriga kamp för ett tobaksfritt Sverige.

2013 är året då yrkesföreningarna tillsammans planerar att på allvar sätta i gång ett arbete som ska leda fram till ett politiskt beslut om ett datum då nästan ingen röker i vårt land.

Tobacco Endgame kallas satsningen efter internationell förebild. Den har redan inletts på olika sätt i de olika yrkesföreningarna och var i fokus för diskussionerna under deras gemensamma "spändygn" i november. Slutsatsen blev – nu sätter vi fart!

Vårt grannland Finland har satt 2040 som slutdatum för tobaksbruket i landet och Nya Zeeland har valt 2025. I YmT diskuteras 2025 som ett lämpligt datum att ha som mål för det tobaksförebyggande arbetet även i Sverige.

– Det är vår övertygelse att enda chansen att få en ny regering och riksdag – oavsett politisk sammansättning – att på allvar omfatta en plan att fasa ut tobaksbruket är en massiv opinionsbildning på alla nivåer före och efter valet 2014, säger Göran Boëthius, Läkare mot Tobak.

– Våra yrkesgrupper i hälso- och sjukvården och skolan har ett stort ansvar för, ett stort egenintresse i och en stor möjlighet att påverka en sådan opinionsbildning.

Under 2013 vill YmT lägga grunden för ett kraftfullt opinionsbildande arbete under valåret 2014. Det bl.a. gäller att lokalt och regionalt engagera och utbilda tobakspreventivt intresserade i olika yrkesgrupper så att de får verktyg för att driva opinion för en utfasning av tobaken. En annan viktig del i arbetet är att skapa arenor för utbildning och erfarenhetsutbyte på nationell nivå.

Vi frågade ordförandena i YmTs fem medlemsorganisationer: Vilka planer har din förening för 2013?

HANS GILLJAM, LMT:

Läkare mot Tobak startade en intern diskussion för två år sedan om det inte är dags att på allvar minimera tobaksrökningen i Sverige. Hur farlig och skadlig ska en konsumentprodukt få bli innan man sätter klackarna i golvet? LmT kommer under 2013 driva opinion för tobaksrökningens utfasning till 2025. Vi kommer också att delta aktivt i Socialstyrelsens och Svenska Läkaresällskapets arbete att sprida de nationella riktlinjerna för sjukdomsförebyggande metoder bl.a. genom att expandera vår serie foldrar "Tobaken i min specialitet".

MONA WAHLGREN, SMT:

Sjuksköterskor mot Tobak kommer under 2013 att arbeta med inriktning på den egna yrkeskåren vad det gäller Socialstyrelsens riktlinjer för sjukdomsförebyggande arbete. Studiedagar om temat kommer att erbjudas medlemmar och studenter i fortsatt samarbete med Svensk sjuksköterskeförening och Vårdförbundet. Framställning av material för att ge sjuksköterskor ökad kunskap om tobaksprevention kommer att prioriteras och därmed en satsning på utveckling av marknadsföringsdelen. Ett nytt skede för det globala nätverket av

sjuksköterskor tar fart under år 2013 genom hemsidan Global Bridges där erfarenheter och visioner ska komma att delas systerligt.

INGRID TALU, LÄRMT:

Lärare mot Tobak vill under 2013 arbeta för att rökfri/tobaksfri skoltid ska genomföras i landets kommuner, det är logiskt att rökfri/tobaksfri arbetstid omfattar alla elever och vuxna i skolan både i de kommunala dokumenten och i verkligheten. Vi kommer även att delta på lokala och nationella mässor för skolpersonal för att stödja i arbetet för minskat tobaksbruk och det självklara att skolans arbetsmiljö skall vara tobaksfri. För att stödja nya lärare kommer vi även att delta i lärarutbildningen. Tillsammans med de övriga yrkesföreningarna vill vi på dessa och andra sätt arbeta för Tobacco Endgame.

BARBRO HOLM IVARSSON, PMT

Under förutsättning att vi får de bidrag vi sökt kommer Psykologer mot Tobak (som organiserar även socionomer och folkhälsovetare) att stödja Socialstyrelsens arbete med implementeringen av de nationella riktlinjerna genom att bland annat genomföra en tobaksavvänjningskonferens och en nätverksträff för diplom-utbildare i tobaksavvänjning samt ge ut en tidning om hur man kan sluta/få hjälp att sluta med tobak/stödja ungdomar att inte börja och fortsätta utveck-

la vår hemsida som är specialiserad på tobaksavvänjning. PmT:s projekt kommer 2013 att bli satsning på utbildningar till socialtjänsten, hälsopedagogprogrammen och folkhälsovetarprogrammen, till kommunerna om rökfria skolgårdar och Tobaksfri Duo samt utveckla ett program för rökavvänjning via Internet och SMS för ungdomar i samarbete med UMO.se. Sist men inte minst planerar vi att delta med föredrag och monter på Socionomdagarna.

LENA SJÖBERG, TMT:

Tandvård mot Tobak vill gärna under 2013 intensifiera det opinionsbildande arbete i samarbete med YmT genom storsatsningen "Tobacco Endgame". TmT växer på facebook! En ny film om Cannabis initierades av TmT förra året och är nu klar för att visas även i tobakspreventivt syfte. En film med tobaksinformation till professionen planeras. Under 2013 ska vi genomföra en utbildning för studenter inom alla yrkesgrupper, och i samarbete med PmT erbjuds en utbildning i Tobaksfri Duo, riktad till samtliga inom tandvården. Vi följer regeringsuppdraget och utvärderingen av studien om tobaksrådgivning inom tandvården.

Mässor utgör möjlighet till både artiklar i våra fackliga tidskrifter, fördjupat samarbete med våra förbund och inte minst informations-spridning och god kontakt

Regeringen föreslår en ny myndighet

Slå ihop Statens folkhälsoinstitut och Smittskyddsinstitutet till en ny myndighet.

Det föreslår Socialdepartementet som genom sammanslagningen vill göra arbetet inom folkhälsoområdet mer effektivt och kunskapsbaserat.

Enligt förslaget ska den nya myndigheten heta Institutet för folkhälsa och starta sin verksamhet 1 januari 2013. Myndigheten ska även få hand om delar av Socialstyrelsens nuvarande verksamhet.

Förändringarna är en del av den stora omstrukturering av de statliga vårdmyndigheterna som regeringen påbörjat, där en av de största bitarna är att bryta ut tillsynsverksamheten från Socialstyrelsen och göra till en egen myndighet.

"Förslaget ligger i linje med de remissvar som Statens folkhälsoinstitut har lämnat på Vård- och omsorgsutredningen (SOU 2012:33)", skriver Statens folkhälsoinstitut i en kommentar.

Även Smittskyddsinstitutets ledning har uttalat sig positivt om förslaget.

Arbetet med de frågor som myndigheten ansvarar för kommer att fortgå som vanligt fram till dess att den nya myndigheten är etablerad. Institutet för folkhälsa ska bedriva verksamhet både i Östersund och i Stockholms-området.

Sju av tio svenskar vill ha öppna kort om tobaksindustrin och politikerna

- Sju av tio vill att beslutsfattare ska offentliggöra sina kontakter med tobaksindustrin.
- En lika stor majoritet vill att Sverige inför varningsbilder på tobaksförpackningarna.
- 65 procent vill att tobaksförpackningarna standardiseras.

Det är några av resultaten av en enkät i ett riksrepresentativt urval av personer i åldrarna 18-79 år som undersökningsföretaget Novus i september 2012 gjorde på uppdrag av Tankesmedjan Tobaksfakta. Undersökningen presenterades vid ett seminarium som arrangerades i riksdagshuset i

Dags att söka FHI-anslag

Statens folkhälsoinstitut har nu utlyst anslag till frivilliga organisationer för tobaksförebyggande arbete under 2013.

Ansökan ska vara inne senast 21 december. De medel som delas ut ska, enligt myndighetens information, bidra till verksamhet för idéburna organisationer som arbetar med tobaksförebyggande insatser, samt bidra till ökad kunskap om fungerande metoder som förebygger att barn och ungdomar börjar använda tobaksprodukter. Medel ska

Duon Matz Larsson (t.v.) och Per Neander, LmT bidrog till underhållningen.

Redaktörerna Gitte Strindlund och Carl-Olof Rydén.

Ingrid Talu, LärmT, i samspråk med Kristina Bergstrand (mitten) och Ann Ekberg-Jansson, LmT.

Paul Nordgren, Tankesmedjan t.h. tillsammans med Torbjörn Johansson från LmT.

Till vänster syns Ulf Bergman, professor i klinisk farmakologi. Bredvid honom, från vänster: Lena Sjöberg, TmT, Sverker Westin, pensionerad barnläkare i Stockholm som var med i LmT från starten och Hans Gilljam, LmT.

► **I NOVEMBER FIRADE** både Läkare mot Tobak och Yrkesföreningar mot Tobak sina 20-årsdagar med en blandning av återblickande, kunskapspridning och festligheter. Här är några bilder från LmTs 20-årskalas hos Sveriges läkarförbund i Stockholm.

Foto: Per Haglund

Den 1 december blev Australien först i världen

med standardiserade cigarettpaket där det enda som fångar blicken är stora varningsbilder på 75 procent av framsidans yta. Färger och design som andas glamour eller andra lockande värden har bytts mot bilder av de hälsoeffekter som rökningen för med sig. Den nya lagen har införts trots ett starkt motstånd från tobaksindustrin som bl.a. med hjälp av stämningar försökt stoppa åtgärden.

EUs revidering av Tobaksprodukt direktivet

har blivit fördröjd av att hälsokommissionär John Dalli avgått. Han anklagades för att ha känt till ett försök att få mutor från Swedish Match. Dalli tillbakavisade anklagelserna. Hans ersättare som hälsokommissionär blir den hårt kritiserade Tonio Borg från Malta. Han har lovat att prioritera revideringen av Tobaksprodukt direktivet och verkar inställd på att behålla EUs snusförbud.

Det femte partsmötet mellan de närmare 180 länder

som anslutit sig till den internationella Tobakskonventionen, COP 5, genomfördes i Seoul, Sydkorea, i november. Mötet ledde bl.a. till ett avtal om samarbete mot illegal tobakshandel.

I Sverige och nio andra europeiska länder

orsakar rökning sammanlagt 270 000 nya cancerfall varje år. Det visar en ny forskningsstudie i syfte att undersöka hur stor del av cancerbördan i Europa som rökningen ligger bakom. Forskningsprojektet heter the European Prospective Investigation into Cancer and Nutrition (EPIC).

november. Seminariets tema var tobaksindustrins arbetsmetoder.

Fyra av tio i Novusundersökningen anser att tobaksindustrin rent generellt borde ha starkare begränsningar än idag när det gäller marknadsföring, men stödet är större än så när man frågar om vissa konkreta begränsningar av marknadsföringen. 71 procent tycker det är mycket bra eller bra om Sverige inför varningsbilder på tobaksförpackningarna. 65 procent är positiva till standardiserade, neutrala tobaksförpackningar i vårt land.

också fördelas till arbete som främjar ungdomars tillgång till rökfria miljöer.

Man kan också söka medel till särskilda utvecklingsprojekt inom ANDT-området. De medel som delas ut ska bidra till ökad kunskap om metoder för lokalt förebyggande arbete inom områdena alkohol, narkotika, dopning och/eller tobak. Långsiktiga satsningar som genomförs i bred samverkan prioriteras. Dessa ansökningar ska vara inne senast 7 januari 2013.

Mer information och elektroniska ansökningsblanketter finns på www.fhi.se

Rökfri vision på riksstämmans hälsotorg

Fredsforskaren Hans Abrahamsson, Göteborgs universitet, och Anders Ekholm, analyschef vid Socialdepartementet, debatterade samhällsutveckling och hälso- och sjukvård på Läkareallskapets scen. Anders Ekholm presenterade även ett rökfritt framtidsscenario på Hälsotorget.

Sju miljarder kronor om året – så mycket skulle det svenska samhället spara om landet blev rökfritt 2025.

Det framgår av en studie som Socialdepartementets analyschef Anders Ekholm presenterade vid Medicinska riksstämman i Stockholm i slutet av november.

– Vi blir fattigare av rökningen, var hans sammanfattning.

Presentationen var ett av de många scenprogrammen på Hälsotorget på riksstämman. Hälsotorget är ett projekt som leds av Göran Boëthius och Läkare mot Tobak. På torget

samlas utställare från myndigheter och idéburna organisationer med hälsofrämjande och förebyggande budskap.

Den studie som Anders Ekholm presenterade bygger på en simulering som Geronimo Holmer vid Karolinska institutet gjort. Undersökningen gäller vad som skulle ske om Sverige år 2015 fattade ett beslut om en nollvision för rökningen och denna var helt genomförd år 2025. Under åren 2035-2050 skulle samhället då spara en miljard kronor per år i sjukvårdskostnader och sex miljarder per år i produktionsbortfall.

Tandvård mot Tobak på Odontologisk Riksstämma

► **FULL AKTIVITET**, många montrar, massor av besökare och ett stort intresse för tobak på årets stora begivenhet i tandvårdsvärlden. Tandvård mot Tobak hade som vanligt en välbesökt monter, och i år hade vi namnlistor att skriva under "Tobacco Endgame" som huvudattraktion. Alla, faktiskt, blev entusiastiska och delade sin frustration över tobakssjuka patienter och rökande ungdomar med oss i montern. Dessutom presenterade vi material från Tobaksfri Duo, och detta lockade till frågor och intresse för att ta hem och diskutera med kolleger på kliniken. Vi inom tandvården kan tillsammans med skolan strukturera upp vårt tobakspreventiva arbete utifrån detta koncept. Vi visade våra filmer om "Röster om rökning" och

"Parodontit" som vi kunnat erbjuda för t ex klassbesök och i väntrum något år. Gratis från vår webbsida!

Tillsammans med Henrik Ripa (M) ledamot i socialutskottet med både barn, tobak och tandvård inom sitt ansvarsområde, blev vi intervjuade i lokal-TV-inslag båda dagarna, och självklart kom tobaksfrågan i fokus. Henrik Ripa deltog också i ett scenframträdande och gav sin syn på tandvårdens roll i det tobakspreventiva arbetet. Det blir som vanligt en fråga om olika betalningsmodeller, men att vi en viktig aktör är inget att tvivla på. Vi är "först på plats" när det gäller flera livsstilssjukdomar, och utgör en outnyttjad resurs i folkhälsans tjänst.

Lena Sjöberg

Belönas för arbete med rökfria operationer

► **MARIANNE LEISSNER** har tilldelats Sjuksköterskor mot Tobaks stipendium för 2012. Marianne Leissner har arbetat tobaksförebyggande i många år och arbetar nu i ett projekt för rökfria operationer.

Stipendiemotiveringen lyder: "För ett framgångsrikt livräddande arbete för att förhindra komplikationer och förbättra behandlingsresultat för patienter som skall genomgå behandlingar där rökstopp är en avgörande framgångsfaktor för ett lyckat resultat. Ditt arbete i projektet "Rökfri inför operation" bidrar både till att öka kunskap och att förbättra behandlingsresultaten."

Marianne Leissner tillsammans med SmTs ordförande Mona Wahlgren. Foto: Ann Post.

Tobak eller Hälsa

ges ut av paraplyorganisationen **Yrkesföreningar mot Tobak** (► www.ymtkansli.org) där fem föreningar samarbetar för en tobaksfri framtid.

Kansli:

Marianne Roos och **Sara Sanchez Bengtsson**
Tel: 08-669 81 58, **fax:** 08-669 81 65,
Besöksadress: Västgötagatan 2, plan 3
Postadress: Box 4180, 102 64 Stockholm
E-post: info@ymtkansli.org

Ansvarig utgivare: Lena Sjöberg,
tel 070-663 68 34 e-post: lena.sjoberg@lio.se
Redaktör: Helene Wallskär, tel 08-645 18 34
e-post: helene@mediaproduktion.se
Dahlstedt & Wallskär mediaproduktion AB,
Selmedalsringen 22, 129 36 Hägersten.

Yrkesföreningarna

LÄKARE mot TOBAK

► www.doctorsagainststobacco.org

TANDVÅRD mot TOBAK

► www.dentistryagainststobacco.org

SJUKSKÖTERS KOR mot TOBAK

► www.nursesagainststobacco.org

LÄRARE mot TOBAK

► www.teachersagainststobacco.org

PSYKOLOGER mot TOBAK

► www.psychologistsagainststobacco.org

På gång

► Den 11-12 december 2012 arrangerar Statens folkhälsoinstitut på Ersta konferens i Stockholm de årliga inspirationsdagarna för hälso- och sjukvårdspersonal som arbetar med Motiverande samtal.

► Den 1 februari 2013 arrangerar Nationella cannabisnätverket, med stöd av Statens folkhälsoinstitut, en konferens om cannabis. Konferensen arrangeras på Hotel Hilton vid Slussen i Stockholm. Mer information på www.fhi.se

► Boka i kalendern för 2013 redan nu: 25-26 september arrangerar Psykologer mot Tobak, Yrkesföreningar mot Tobak, Socialstyrelsen m.fl. en nationell konferens om tobaksavvänjning i Stockholm. Mer information kommer.